

KPMG AS
Postboks 7000 Majorstua
0306 OSLO

VÅR REFERANSE
21/10252

DERES REFERANSE

DATO
01.07.2022

Tilsynsrapport

1. INNLEDNING

Finanstilsynet gjennomførte tilsyn hos KPMG AS (revisjonsselskapet) i perioden 22. november – 13. desember 2021.

Kontrollen er ledd i tilsynet med revisjonsforetakene som reviderer foretak av allmenn interesse, jf. revisorloven § 1-2 sjette ledd. Finanstilsynet skal blant annet utføre kvalitetskontroll med slike revisjonsforetak minst hvert tredje år, jf. revisorloven § 12-1, jf. revisjonsforordningen artikkel 26 nr. 2 bokstav a). Selskapsdelen av tilsynet har fulgt den nye revisorloven, mens oppdragskontrollene er gjort etter den tidligere revisorloven av 15. januar 1999. Kontrollen skal minst omfatte en vurdering av uavhengighet, ressursanvendelse, revisjonshonorarer og revisjonsutførelsen. For revisjonsselskaper skal kvalitetskontrollen dessuten omfatte vurdering av selskapenes interne systemer for kvalitetskontroll og overholdelse av plikter i henhold til hvitvaskingsloven.

At det foreligger hensiktsmessige retningslinjer og rutiner er sentralt for å sikre overholdelse av revisorlovgivningen, herunder god revisjonsskikk. Finanstilsynet har vurdert utvalgte retningslinjer og rutiner i revisjonsselskapet. Etterlevelse er testet på ett eller flere områder for 35 revisjonsoppdrag. Områder som er valgt ut for testing er blant annet aksept- og fortsettelsesvurderinger og revisors ressursanvendelse og honorarer, herunder uavhengighet ved levering av tilleggstjenester. Revisjonsselskapets antihvitvaskingsarbeid er også gjennomgått.

Et eget kvalitetskontrollsystem innebærer at revisjonsselskapet selv foretar kvalitetskontroller som er egnet til å avdekke svakheter i revisjonsutførelsen. Fire revisjonsoppdrag som har vært gjenstand for slike interne kvalitetskontroller er gjennomgått av Finanstilsynet som del av tilsynet. Formålet er å vurdere om kontrollen er effektiv og om funn blir hensiktsmessig fulgt opp.

I tillegg omfattet Finanstilsynets tilsyn kontroll av revisjonsutførelsen på utvalgte områder for to foretak av allmenn interesse. Det ene allmenninteresseforetaket er morselskap i konsern med flere datterselskap, der utvalgte deler av revisjonen av morselskapet, med konsernrevisjon, og utvalgte deler av datterselskap ble kontrollert. Det andre allmenninteresseforetaket er en sparebank, der utvalgte deler av revisjonen ble kontrollert.

Revisors rolle ved utførelse av lovfestet revisjon, er definert i tidligere revisorlov § 1-2 og gjeldende revisorlov § 9-1 som allmennhetens tillitsperson. Revisor skal utøve virksomheten med integritet,

objektivitet og aktsomhet. Utførelse av lovfestet revisjon utgjør om lag 46% av revisjonsselskapet sin virksomhet. Ved gjennomføring av tilsyn med revisjonsselskaper som har betydelige inntekter fra andre tjenester enn lovfestet revisjon, er Finanstilsynet opptatt av hvordan revisjonsselskapets ledelse og styre sikrer at de verdier og holdninger som skaper tillit til en revisjonsbekreftelse, også etterlevs i øvrig virksomhet. Finanstilsynet har vurdert de uttalelser som fremgår av åpenhetsrapporten, årsrapporten, kursmateriale, belønnings- og sanksjonssystemer, for å påse at disse bidrar til økt revisjonskvalitet og tillit ved at verdier som objektivitet, uavhengighet, integritet og aktsomhet vektlegges. I dette ligger det at rollen som samfunnets tillitsperson går foran der hvor andre kommersielle hensyn kommer i motstrid med samfunnsoppgaven til revisor.

2. SELSKAPETS ORGANISERING, RETNINGSLINJER OG RUTINER

Revisjonsselskap skal etablere systemer for intern kvalitetskontroll, jf. revisorloven § 7-1. Revisjonsselskapet har opplyst at den internasjonale standarden for kvalitetskontroll for revisjonsforetak ISQC 1 vil bli erstattet av den oppdaterte standarden ISQM 1 i 2022 og at endringsprosesser er igangsatt som et ledd i arbeidet med å etterleve ISQM 1. Det er krav om at standarden implementeres innen 15. desember 2022. Finanstilsynet legger til grunn at lovkravet langt på vei er tilfredsstillt når det er implementert kvalitetskontrollsystemer i samsvar med ISQC 1. Et sentralt element i kvalitetskontrollsystemet er revisjonsselskapets overvåking, jf. ISQC 1 punkt 16, bokstav f.

Finanstilsynet har gjennomgått revisjonsselskapets kvalitetsstyringssystem og utført detaljerte tester av etterlevelsen både ved gjennomgang av utvalgte oppdrag og ved test av revisjonsselskapets egenoppfølging. Finanstilsynets merknader følger under.

2.1 Uavhengighet

2.1.1 Tilleggstjenester

Salg av ulike tilleggstjenester til revisjonskunder kan innebære en trussel mot revisors uavhengighet og objektivitet. Både i tidligere og nåværende revisorlov er det derfor bestemmelser som forbyr valgt revisor å levere rådgivning og andre tjenester til revisjonskundene dersom dette kan svekke tilliten til at valgt revisor er nødvendig uavhengig og objektiv. Det vises særlig til tidligere revisorlov § 4-5 og revisorforskrift § 4-6, samt gjeldende revisorlov §§ 8-1 og 8-5.

Finanstilsynet har som ledd i selskapstilsynet vurdert de retningslinjer og rutiner revisjonsselskapet har for å medvirke til å sikre at det ikke utføres tilleggstjenester i strid med revisorlovens krav. Finanstilsynet har som del av dette gjort stikkprøver mot dokumentasjon for ulike tilleggstjenester revisjonsselskapet har utført for revisjonskunder i 2020. Testing ble utført delvis basert på oversikt over største kunder og delvis ved å innhente oversikt over revisjonsoppdrag hvor KPMG også var registrert som regnskapsfører i tillegg til revisor.

2.1.2 Rådgivningsoppdrag for en revisjonskunde

Bakgrunn

Fem større kunder ble valgt ut for nærmere kontroll. Kontrollene omfattet både at det er innhentet godkjenning fra oppdragsansvarlig revisor i forkant av leveransene, og vurdering av de leverte tilleggstjenestenes art og omfang. For én av de fem kundene som ble valgt ut for kontroll, har Finanstilsynet stilt spørsmål ved om leveransen av tilleggstjenester kan være egnet til å svekke tilliten til revisors uavhengighet og objektivitet. Dette er nærmere omtalt i det følgende.

Revisjonsklientens noter viser at det i perioden 2016 - 2020 hvert år er levert et stort omfang av rådgivningstjenester. Revisjonsselskapet inngikk i mars 2019 en avtale med revisjonsklienten om å yte rådgivning og markedssondering for å forberede anskaffelse av nytt lønssystem, samt rådgivning og prosjektstøtte ved innføringen av nytt lønssystem. Av akseptvurderingen fremgår det at oppdraget ville pågå til desember 2020 med et samlet honorar i intervallet kr 10 000 til kr 2 000 000.

Det fremgår av skriftlig redegjørelse fra revisjonsselskapet til Finanstilsynet, som ble utarbeidet i forbindelse med tilsynet, at revisjonsselskapets bistand konkret har bestått av:

- Være møtefasilitator, føre referater og koordinere møtetidspunkter for innledende fase mellom revisjonsklienten og selskap A.
- Videreføring av fasilitatorrollen for møteaktivitet gjennom implementeringsprosjektet.

I perioden september 2019 til juli 2021 leverte revisjonsselskapet 2 139,2 timer rådgivning på dette ene oppdraget.

Finanstilsynets vurdering

Det totale omfanget av timer som er levert i perioden gir grunnlag for å stille spørsmål ved om revisjonsselskapet i realiteten erstattet manglende kapasitet og/eller kompetanse hos revisjonsklienten i forbindelse med implementering av nytt lønns- og timeføringssystem.

Når summen av leverte tilleggstjenester over tid overstiger det rene revisjonshonoraret, kan det være egnet til å svekke tilliten til revisors objektivitet. I fire av fem år i perioden 2016 – 2020 var dette tilfellet. Tilleggstjenestene har dermed pågått over lang tid, og er dessuten ytet på et område som har en nær tilknytning til årsregnskapet, skattemeldingen og systemene som er del av underlaget for vesentlige deler av kundens inntekter. Dette er forhold revisor må vurdere og ta stilling til i revisjonen. Oppdragsansvarlig revisor har ikke vurdert dette forholdet tilstrekkelig. Etter Finanstilsynets vurdering skulle oppdragsansvarlig revisor ut fra de historiske honorarene og tjenestenes art, allerede i mars 2019 ikke akseptert at oppdraget kunne ende opp med en maksimal ramme på kr 2 000 000.

Etter en helhetsvurdering mener Finanstilsynet at leveransene er i strid med uavhengighetsreglene i revisorloven, jf. revisorloven av 1999 § 4-5 første ledd og § 4-6 første ledd, og revisorforskriften av 1999 § 4-4 andre ledd.

Det fremgår av revisjonsselskapets tilsvarende svar at det ikke er enig i at leveransen av tjenestene er i strid med uavhengighetsreglene i revisorloven, men ser at honorarene for konsernet for ikke-revisjonstjenester kan fremstå som høyt over tid. Revisjonsselskapet tar Finanstilsynets kommentarer til etterretning, og vil i tiden fremover ytterligere øke oppmerksomheten på dokumentasjon av revisors vurderinger der hvor det kan stilles spørsmål til honorarstørrelsen for ikke-revisjonstjenester sett i forhold til ordinært revisjonshonorar.

2.1.3 Løpende myndighetsrapportering

Finanstilsynet har innhentet oversikt fra Enhetsregisteret som viser revisjonsklienter hvor KPMG er registrert med andre roller i tillegg til revisjonsrollen. Listen viste 5 selskaper hvor KPMG også var registrert som regnskapsfører. Fire av disse skyldes for sen avregistrering. Det er for disse fire ikke

utført andre tjenester enn revisjon og revisjonsnære tilleggstjenester fra det tidspunktet KPMG ble valgt som revisor. For det siste oppdraget hadde KPMG inngått avtale om "payroll/tax compliance services" for et NUF. Tjenesten innebærer bl.a. at det månedlig er registret lønn i et system uavhengig av foretakets eget lønnsystem og levert offentlige oppgaver knyttet til revisjonsklientens rapporteringsplikter for utenlandske arbeidere.

KPMG har lagt til grunn at det ikke er i strid med revisorloven å levere de nevnte tjenestene til et foretak som ikke er av allmenn interesse, da tjenestene er ansett som teknisk bistand og er basert på et fastlagt regelverk og fastsatte satser. Basert på tjenestens art deler ikke Finanstilsynet denne oppfatningen.

KPMG har medelt at årsregnskapet for 2022 ikke vil bli revidert av KPMG. Finanstilsynet tar dette til etterretning.

2.2 Aksept-/fortsettelsesvurderinger

2.2.1 Aksept

Bestemmelsene om aksept av revisjonsoppdrag skal hindre at ny revisor bidrar til at virksomhet som ikke drives i samsvar med den lovgivningen som gjelder for virksomheten, kan videreføres. At revisor utviser profesjonell skepsis i sine vurderinger, er avgjørende for å kunne ivareta rollen som allmennhetens tillitsperson.

Det følger av revisorloven av 1999 § 7-2 og god revisjonsskikk, jf. ISA 220 og ISQC1 at revisor må forsikre seg om at den reviderte retter opp i ulovlige forhold før oppdraget aksepteres, eller i det minste at revisor sørger for at det foreligger en klar, realistisk handlingsplan for retting. Revisor må så påse at planen gjennomføres.

2.2.2 Finanstilsynets kontroll

Finanstilsynet har, med bakgrunn i revisorlovens krav, vurdert revisjonsselskapets retningslinjer og rutiner for aksept- og fortsettelsesvurderinger av revisjonsoppdrag og testet etterlevelse på oppdragsnivå. Testutvalget er i utgangspunktet det samme som ved kontroll med etterlevelse på hvitvaskingsområdet, men konsernforhold har medført at antallet oppdrag som er nærmere vurdert økte fra 17 til 20.

2.2.3 Finanstilsynets vurdering

Revisors dokumenterte aksept- og fortsettelsesvurderinger må gi et tilstrekkelig underlag for å kunne etterprøve revisors konklusjon. Bygger revisors konklusjon på undersøkelser og vurderinger som er dokumentert i siste revisjon, må det som minimum henvises klart til dette. Finanstilsynet mener dessuten at revisor allerede ved aksept av revisjonsoppdraget for et mor- og datterselskap og vurdering av de sist avlagte årsregnskaper, skulle notert seg at den regnskapsmessige behandlingen av fordringer på morselskapet og verdsettelse av datterselskapet måtte følges opp. Revisor må også forsikre seg om at tidspunktet blir dokumentert dersom uttalelse fra forrige revisor innhentes muntlig, selv om referater fra samtaler i møter eller i telefonsamtaler underbygger at slik uttalelse faktisk er innhentet i tide.

Finanstilsynet mener at det er brudd på revisorloven, jf. revisorloven av 2020 § 9-9 første ledd, som viderefører kravet i tidligere revisorlov § 5-3 og god revisjonsskikk, samt revisorloven § 9-4 tredje ledd, jf. ISA 220 punkt 24 bokstav c.

Revisjonsselskapet skriver i sitt tilsvaret at det ikke kan se at funnene er av en slik alvorlighetsgrad at dette skulle være brudd på revisorloven, men tar til etterretning at Finanstilsynet vurderer at det i enkelte tilfeller kan være svakheter i den dokumenterte aksept- og/eller fortsettelsesvurderingen. Det fremgår videre av tilsvaret at revisjonsselskapet allerede på tilsynstidspunktet hadde iverksatt en rekke tiltak på området, herunder innføring av nye systemer.

3. HVITVASKING OG TERRORFINANSIERING

3.1 Innledning

Revisjonsselskaper og revisorer er underlagt hvitvaskingsloven (rapporteringspliktig). Som ledd i tilsynet har Finanstilsynet vurdert revisjonsselskapets virksomhetsinnrettede risikovurdering, redegjørelse for opplæringstiltak gjennomført i 2020/21, og rutiner og sjekklister som revisjonsselskapet har for å medvirke til å sikre etterlevelsen av hvitvaskingsloven. Finanstilsynet har gjennomgått og vurdert dokumentasjon for kundetiltak på oppdragsnivå for 17 oppdragsgivere av ulik størrelse og organisering. I den sammenheng har Finanstilsynet vurdert de støttesystemene revisjonsselskapet benytter til risikovurderingen.

3.2 Risikoklassifisering av kunder

Risikoklassifisering av enkeltkunder må ta utgangspunkt i den virksomhetsinnrettede risikovurderingen og deretter i konkrete forhold ved kunden. Konkluderes det med høy risiko for hvitvasking eller terrorfinansiering skal det gjennomføres forsterkede kundetiltak. Klassifiseringen og tiltakene vil i stor grad styres av hvilken bransje kunden opererer i. Om kunden driver virksomhet i høyrisikobrancher må rapporteringspliktige dokumentere særskilte vurderinger knyttet til kundens bransje.

3.2.1 Nærmere om revisjonsselskapet sin risikoklassifisering av kunder

I risikoklassifiseringen av kunder benytter revisjonsselskapet et spesialutviklet system som ble satt i full drift i 2021. Med bruk av det nye støttesystemet hadde revisjonsselskapet på tilsynstidspunktet revurdert risikoen i alle oppdrag. Modellen vektet ulike risikofaktorer, der utgangspunktet for vektningen er faktorer som hvitvaskingsloven krever vurdert. Forhold (faktorer) som vurderes er revisjonsselskapet sin leveranse (oppdrag), kundens bransje og virksomhet, geografi (land), om kunden er notert på et regulert marked, kundens organisasjonsform og kundeforholdets varighet. Høy hvitvaskingsrisiko og krav til forsterkede kundetiltak skal alltid legges til grunn i en del tilfeller. Blant annet der det er mistanke om hvitvasking eller terrorfinansiering, eller at kunden har tilknytninger til høyrisikoland eller PEP. Det må alltid besvares om slike forhold er aktuelle. De maskinelt fastsatte risikovurderingene skal evalueres manuelt. Med unntak av der det er forhold som alltid tilsier forhøyet risiko, kan det tilsis at endelig risiko blir endret basert på begrunnede vurderinger av konkrete forhold ved kunden.

3.2.2 *Finanstilsynets vurdering*

Risikoklassifiseringsmodellen har betydning for hvilke kundetiltak og løpende oppfølging som blir gjennomført. Det er derfor avgjørende at modellen er satt opp på en måte som gjør at reell risiko er tatt hensyn til.

I hvitvaskingslovgivningen og nasjonale risikovurderinger er bransjetilhørighet tillagt stor vekt ved vurderingen av hvitvaskingsrisiko og muligheter for terrorfinansiering. Uavhengig av hvordan modellen er satt opp, må den medvirke til å sikre at det er den reelle risikoen i virksomheten som er tatt hensyn til ved fastsettelse av risikoen for den enkelte kunde. Det betyr at øvrige faktorer som inngår i modellen, ikke må innvirke på risikovurderingen på en slik måte at betydningen av virksomheten kunden driver reduseres utover hva det er grunnlag for. Finanstilsynet mener at utover forholdene som alltid vil tilsi høy risiko knyttet til kunden, er det virksomheten (bransje) som legger den sentrale føringen for risikoklassifiseringen.

Det fremgår av revisjonsselskapets tilsvarende at en revurdering av den konsernovergripende risikovurderingen og risikoklassifiseringen allerede er foretatt i 2022, og at justeringer i risikoklassifisering av kundene var blant de endringene som ble gjennomført, hvor blant annet bransje ble vektlagt tyngre. Revisjonsselskapet skriver videre i tilsvaret at det ikke er enig i at selskapets risikovurdering innebærer en svakhet eller mangel i forhold til de krav som er nedfelt i hvitvaskingsloven.

Finanstilsynet mener bransjetilhørighet kan ha blitt vektlagt i for liten grad i revisjonsselskapet sin modell, og at dette medfører at det er risiko for at det kan ha vært mangler i risikoklassifiseringen av kunder, jf. hvitvaskingsloven § 8, jf. § 9.

3.3 **Opplæring**

3.3.1 *Revisjonsselskapets etterlevelse*

Revisjonsselskapet skal sikre at ansatte og andre som utfører oppdrag for selskapet gis opplæring i revisjonsselskapets risikoeksponering og forpliktelser etter hvitvaskingsloven, og er i stand til å gjenkjenne forhold som kan indikere risiko for hvitvasking og terrorfinansiering. Opplæringen skal gis jevnlig slik at kunnskapen vedlikeholdes og oppdateres. Innføres det nye rutiner eller systemer, må de ansatte gis nødvendig opplæring for å kunne bruke systemene på tiltenkt måte.

Revisjonsselskapet har som ledd i tilsynet redegjort for kurs og annen opplæring som er gitt ansatte og partnere i løpet av 2020 og 2021. Revisjonsselskapet har opplyst at opplæring i anti-hvitvaskingsarbeid og rutiner er viktig og har høy prioritet. Informasjon om dette gis i ulike andre kanaler i tillegg til kursprogrammet. Revisjonsselskapet ønsker å formidle de overordnede linjene og praktisk informasjon til alle ansatte så nært som mulig kundearbeid, blant annet gjennom en egen intranettside for dette.

3.3.2 *Finanstilsynets vurdering*

Tilstrekkelig opplæring er blant de viktigste tiltakene revisjonsselskapet kan iverksette for å hindre at selskapet blir misbrukt som ledd i hvitvasking eller terrorfinansiering. Revisjonsselskapet har flere avdelingskontorer og et stort antall ansatte, noe som krever mer detaljerte skriftlige rutiner enn det som forelå på tilsynstidspunktet. Som minimum bør fastsatte overordnede retningslinjer kreve at nærmere rutiner for etterlevelse medvirker til å sikre at ansatte og partnere:

- får nødvendig opplæring i hva hvitvasking og terrorfinansiering er,
- er i stand til å gjenkjenne forhold som kan indikere hvitvasking og terrorfinansiering,
- har tilstrekkelig kunnskap om eget foretak, herunder mulige sårbarheter ved revisjonsselskapet, og
- får tilstrekkelig kunnskap om hva slags kunder revisjonsselskapet har, herunder mulige trusler som det innebærer for revisjonsselskapet

Finanstilsynet mener at revisjonsselskapets retningslinjer og rutiner ikke i tilstrekkelig grad dekker de forhold som er omtalt ovenfor, og at dette er å anse som en svakhet med hensyn til hvitvaskingsloven § 8, jf. § 36.

Revisjonsselskapet skriver i sitt tilsvarende at det deler Finanstilsynets oppfatning om at opplæring er viktig, at opplæringsområdet kan forbedres, men at revisjonsselskapets retningslinjer på området overholder hvitvaskingslovens krav. Revisjonsselskapet tar Finanstilsynets tilbakemelding til etterretning, og skriver i tilsvaret at det som en del av oppdateringen i 2022 har ytterligere tydeliggjort de generelle kravene som opplæring skal dekke i revisjonsselskapets overordnede rutiner. Endringen ble styrebehandlet og godkjent i styremøte 5. mai 2022.

3.4 Internkontroll

3.4.1 Revisjonsselskapets etterlevelse

Rapporteringspliktige skal gjennom internkontroll (testing av etterlevelse) i virksomheten sørge for at hvitvaskingslovens krav overholdes, jf. hvitvaskingsloven § 35 første ledd.

Revisjonsselskapet arbeidet i perioden 2020 og frem til september 2021 med å innføre nye verktøy for å gjennomføre og dokumentere kundekontroller. Som et ledd i denne implementeringen gjennomførte revisjonsselskapet kontroll med at lovpålagt informasjon og dokumentasjon om kunde og kundeforhold er innhentet for alle kunder. Da dette var et tidsbegrenset prosjekt der samtlige kunder ble gjennomgått, er det ikke utarbeidet nærmere skriftlige retningslinjer og rutiner for kontrollen av dette prosjektet. Dette også fordi prosjektet innebar full gjennomgang av overordnet risikovurdering og retningslinjer for arbeidet med anti-hvitvasking og for å motvirke terrorfinansiering.

Ved tilsynet forelå det en kort og overordnet skriftlig retningslinje for internkontrollen. I korte trekk sier denne at revisjonsselskapet har kontroller for å sørge for at hvitvaskingsloven overholdes, og at revisjonsselskapet bygger på rammeverket for interne prosedyrer og kvalitetssikring i sitt kvalitetssikringssystem Quality and Risk Management (QRM) og etter intern kvalitetskontroll. Det var vist til funksjoner og personer i revisjonsselskapet som medvirket til å sikre og har ansvar for at hvitvaskingsregelverket som helhet etterleves.

3.4.2 Finanstilsynets vurdering

Internkontrollen er en løpende prosess, men utgangspunktet er at oppdaterte retningslinjer og rutiner skal foreligge. Etter en fase med implementering av nye verktøy for å gjennomføre og dokumentere kundekontroller, var revisjonsselskapet da tilsynet ble gjennomført i en ny fase hvor det var naturlig å se fremover med hensyn til hvordan den løpende kvalitetskontrollen skal gjennomføres. Finanstilsynet hadde forventet at revisjonsselskapet på dette tidspunktet hadde utarbeidet oppdaterte retningslinjer tilpasset den nye situasjonen. Dette innebærer at forhold som at kontrollen skal gjennomføres av uavhengige personer, at alle relevante kundeoppdrag er omfattet, hvor ofte det skal

gjennomføres kontroll, hvordan oppdrag skal utvelges for kontroll, hvilke plikter etter hvitvaskingsloven som skal kontrolleres og hvordan mangler skal følges opp, dekkes av skriftlige retningslinjer og rutiner.

Revisjonsselskapet mener at disse kravene er dekket i rutinene som er fastsatt, blant annet gjennom rutinebeskrivelser for kontroller som skal gjennomføres. Finanstilsynet mener at prinsipper for (krav til) utførelsen av nærmere kontroller, uansett burde fremgått av de overordnede retningslinjene for KPMGs internkontroll på området. Dette slik at retningslinjene medvirker til å sikre at nødvendige elementer i den interne kvalitetskontrollen, dekkes av de nærmere rutinene for gjennomføring av kontrollen.

Finanstilsynet mener at revisjonsselskapets retningslinjer og rutiner ikke i tilstrekkelig grad dekker de forhold som er omtalt ovenfor, og at dette er å anse som en svakhet med hensyn til hvitvaskingsloven § 8, jf. § 35.

Det fremgår av revisjonsselskapets tilsvarende at det mener at internkontrollen på tilsynstidspunktet var beskrevet i selskapets rutiner innenfor hvitvaskingslovens krav, men revisjonsselskapet sier seg enig i at internkontrollen kunne vært ytterligere bedre beskrevet og forankret i overordnede rutiner. Revisjonsselskapet tar Finanstilsynets tilbakemelding til etterretning. Som en del av oppdateringen i 2022 har revisjonsselskapet ytterligere tydeliggjort forankringen og referansen av internkontrollprosedyren i revisjonsselskapets overordnede rutiner. Endringen i de styrende dokumenter ble styrebehandlet og godkjent i styremøte 5. mai 2022.

4. KONTROLL AV REVISJONSOPPDRAG

4.1 Kontroll av allmenninteresseoppdrag

Det ble gjennomført kontroll av utført revisjon på utvalgte områder av årsregnskapet 2020 for to allmenninteresseforetak. For det ene foretaket ble også utvalgte områder for vesentlige datterselskaper gjennomgått. Finanstilsynet har etter gjennomgangen ingen merknader til de kontrollerte allmenninteresseforetakene.

4.2 Kontroll av andre revisjonsoppdrag

I tillegg til ovennevnte oppdrag ble fire revisjonsoppdrag valgt ut for kontroll av revisjonsselskapets sykliske inspeksjon. Finanstilsynet avdekket ikke svakheter ved gjennomføringen eller oppfølgingen av den sykliske inspeksjonen.

5. KOMPENSASJONSORDNINGEN

Kompensasjonsordningen for næringslivet var en del av regjeringens tiltak for å dempe de økonomiske konsekvensene av virusutbruddet og smitteverntiltakene. For at revisor skulle avgi bekreftelse, måtte de foreta en egen kontroll av de opplysninger som lå til grunn for søknaden. Revisor skulle utføre sitt arbeid i tråd med ISRS 4400- avtalte kontrollhandlinger i forbindelse med sine attestasjoner etter lov om midlertidig tilskuddsordning for foretak med stort omsetningsfall.

Finanstilsynet har gjennomgått rutiner og valgt ut fire attestasjoner fordelt på to foretak hvor revisjonsselskapet har avgitt bekreftelse innenfor ordningens forskjellige tidsperioder. Denne

gjennomgangen var del av Finanstilsynets tematilsyn for kompensasjonsordningen våren 2022. Finanstilsynet har ingen merknader til de kontrollerte attestasjonene.

6. OPPSUMMERING

Finanstilsynets tilsyn har avdekket svakheter på områdene uavhengighet, aksept- og fortsettelsesvurdering og anti-hvitvaskingsarbeidet.

På uavhengighetsområdet er Finanstilsynet av den oppfatning at revisjonsselskapet har påtatt seg rådgivningsoppdrag i strid med revisorlovens uavhengighetsregler. Når det gjelder området aksept – og fortsettelse av revisjonsoppdrag knytter de identifiserte svakhetene seg til dokumentasjon av revisor sin vurdering.

For å legge til rette for et godt anti-hvitvaskingsarbeid i revisjonsselskap er det grunnleggende at det gjøres en grundig virksomhetsinnrettet risikovurdering der reelle risikoer drøftes og hensyntas. Dette blant annet for å sørge for at ressurser brukes der risikoen er størst. Finanstilsynet har påpekt svakheter og mangler i revisjonsselskapets virksomhetsinnrettede risikovurdering og i de vurderinger som gjøres på de enkelte oppdragene.

Finanstilsynet er av den oppfatning av at det er grunnlag for å forbedre undersøkelsene av de reelle hvitvaskingsrisikoene på kundenivå, og særlig den dokumentert oppsummeringen av grunnlaget for at man har tilstrekkelig kjennskap til kunden og fastsatt risiko. Finanstilsynet har også påpekt svakheter i foretakets internkontroll og i opplæringen til ansatte på anti-hvitvaskingsområdet.

Det fremgår av revisjonsselskapets tilsvarende at de forhold Finanstilsynet har påpekt er fulgt opp eller er under oppfølging. Finanstilsynet vil følge opp disse forholdene ved senere tilsyn.

For Finanstilsynet

Anne Merethe Bellamy
direktør

Anders Grini
fungerende seksjonssjef

Dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ikke håndskrevne signaturer